

บทที่ 5

ระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยในปัจจุบัน

5.1 ระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยในปัจจุบัน

การพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโทรคมนาคมของไทยจะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 จะเป็นการพิจารณากฎหมายและแนวนโยบายของรัฐที่มีความสัมพันธ์กับการโทรคมนาคม

ส่วนที่ 2 จะเป็นการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการโทรคมนาคมของไทย

5.1.1 กฎหมายและแนวนโยบายของรัฐที่มีความสัมพันธ์กับการโทรคมนาคม

กฎหมายรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐจะวางหลักเกณฑ์พื้นฐานเพื่อเป็นรากฐานของการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย กล่าวคือกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดกฎเกณฑ์และเป็นกฎหมายพื้นฐานของรัฐ โดยจะวางหลักเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ ให้รัฐบาลดำเนินกิจการภายในรัฐ ตลอดจนรับรองสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในรัฐ ในขณะที่แนวนโยบายของรัฐจะกำหนดแนวทางของรัฐบาลที่จะดำเนินการต่อไปในอนาคต

1. รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติของกฎหมายใดๆ ที่มีความขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญนั้นจะไม่สามารถใช้บังคับได้¹ ลักษณะดังกล่าวข้างต้นจึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างรัฐธรรมนูญกับกฎหมายต่าง ๆ ในประเทศ ในลักษณะที่กฎหมายต่าง ๆ จะมีลักษณะที่ใช้แนวความคิดและนโยบายต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

¹ มาตรา 5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534

รัฐธรรมนูญไทยได้รับรองสิทธิของเอกชนไว้ในลักษณะกว้าง ๆ และจำเป็นที่จะต้องมีการออกกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจงมารับ² ดังนั้นโดยนัยแล้วแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะบัญญัติว่าเอกชนมีสิทธิจะทำการเช่นใด แต่ถ้าขาดกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจงมารับแล้วสิทธิเช่นว่านั้นก็อาจเกิดขึ้นได้³ จากลักษณะดังกล่าวกฎหมายต่าง ๆ ในทางปฏิบัติแล้วจึงไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นการอนุวัติตามรัฐธรรมนูญ⁴ กฎหมายรัฐธรรมนูญไทยที่จะนำมาพิจารณาในส่วนนี้ได้แก่แนวนโยบายที่รับรองสิทธิของเอกชนในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและแนวนโยบายที่มีต่อกิจการที่เป็นบริการสาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจากการให้บริการโทรคมนาคมในแนวความคิดของกฎหมายไทยในปัจจุบันยังพิจารณาว่าเป็นเรื่องกิจการที่เป็นบริการสาธารณะโดยแท้จริง ในขณะที่มีแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นที่จะอนุญาตให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมการให้บริการโทรคมนาคมร่วมกับรัฐมากขึ้นทุกขณะ⁵

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยหลักใหญ่แล้วเอกชนย่อมมีสิทธิที่จะประกอบกิจการหรืออาชีพใด ๆ ก็ได้⁶ โดยรัฐจะสนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทในทางเศรษฐกิจ⁷ การจำกัดสิทธิใด ๆ ในการประกอบอาชีพของเอกชนจะกระทำได้อีกต่อเมื่อเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการ

² เช่นมาตรา 35 (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิ เช่นว่าย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

³ The Thailand Development Research Institute , Future Directions of the Communications Authority of Thailand , submitted the Communications Authority of Thailand , (September 1993) , Appendix A : Role of Laws over the Communications Authority of Thailand Operation , p. A-3

⁴ Ibid., p. A-3

⁵ จะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อแนวนโยบายของรัฐ

⁶ ม. 48 ว 1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534

⁷ ม. 77 ว 1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534

รักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านบริการ สาธารณะเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม เป็นต้น⁸ และรัฐจะไม่ประกอบ กิจการใด ๆ แข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของ รัฐ การรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม หรือการจัดให้มีการบริการสาธารณะ⁹

จากกรอบแนวทางข้างต้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสาธารณะของประเทศไทย จึงมีลักษณะที่ประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานดังต่อไปนี้ คือ

1. รัฐมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะประกอบกิจการบริการสาธารณะ โดยอาศัยข้อสมมติฐาน ที่ว่า รัฐเป็นผู้ที่คุ้มครองปกป้องผลประโยชน์ของสังคม ดังนั้นการให้บริการดังกล่าวแก่สาธารณะ จะต้องตอบสนองต่อความผาสุกของสังคม¹⁰ เอกชนไม่สามารถเข้ามาประกอบการให้บริการ แข่งขันในบริการสาธารณะกับรัฐได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้สิทธิกับเอกชนไว้โดยชัดแจ้ง¹¹ ดังจะเห็นได้จากมาตรา 5 พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 ซึ่งบัญญัติให้รัฐมีสิทธิ แต่เพียงผู้เดียว ในการให้บริการ โทรคมนาคมทำให้เอกชนถูกห้ามโดยเด็ดขาดที่จะเข้ามาประกอบ การให้บริการ โทรคมนาคมในประเทศไทย ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยส่งเสริมให้รัฐวิสาหกิจของไทยมี อำนาจตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินการให้บริการ โทรคมนาคมอย่างค่อนข้างเป็นเอกเทศจาก ลักษณะดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาติดตามมามากมายในสภาพปัจจุบันของประเทศไทย เช่น การ ที่ให้รัฐ เป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการให้บริการ โทรคมนาคมซึ่งเป็นกิจกรรมสาธารณูปโภคที่ต้อง

⁸ ม. 48 ว 2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534

⁹ ม. 77 ว 2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534

¹⁰ The Thailand Development Research Institute , Future Directions of the Communications Authority of Thailand , Appendix A : Role of Laws over the Communications Authority of Thailand Operation , p. A-3

¹¹ อย่างไรก็ตามก็ยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดอนุญาตให้เอกชนเข้ามาประกอบกิจการ บริการสาธารณะโดยตรงไว้ แต่จะให้สิทธิที่องค์กรของรัฐจะให้สัมปทาน, อนุญาต, ร่วมลงทุน (concession, license, co-investment) กับเอกชนได้

ใช้เงินลงทุนสูง (capital intensive) ในขณะที่รัฐมีข้อจำกัดในด้านเงินงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการลงทุน (โดยผ่านกฎระเบียบและข้อบังคับรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ) ซึ่งย่อมส่งผลให้การขยายเครือข่ายการให้บริการโทรคมนาคมภายในประเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วได้ทันทั่วทั้งที่¹² อีกทั้งการที่รัฐเข้ามาเป็นผู้ประกอบกิจการการให้บริการโทรคมนาคมเองจึงมักไม่มีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายมาเพื่อควบคุมคุณภาพของการให้บริการอันเนื่องมาจากเหตุผลที่รัฐมักมีฐานะตนเอง ในเบื้องต้นว่ารัฐเข้ามาประกอบกิจการเพื่อให้บริการแก่สาธารณชนและรัฐอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ดูแลคุ้มครองและปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนอยู่แล้วจึงส่งผลให้บริการโทรคมนาคมของไทยมีคุณภาพที่ไม่สามารถสนองตอบความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อได้¹³

2. การให้บริการสาธารณะจะไม่มีลักษณะที่เป็นการหากำไรสูงสุด แต่จะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อตอบสนองต่อความผาสุกของสังคม ดังจะเห็นตัวอย่างได้จากมาตรา 6 ของ พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 6 ให้จัดตั้งองค์การขึ้นองค์การหนึ่ง เรียกว่า "องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการโทรศัพท์ เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชนและดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับกิจการโทรศัพท์และธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่อง ใกล้เคียงกับหรือซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการโทรศัพท์

3. รัฐจะให้บริการสาธารณะบนพื้นฐานของหลักการไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) การให้บริการสาธารณะโดยเฉพาะจะจงดต่อกลุ่มบุคคลใดเป็นพิเศษนั้นไม่สามารถทำได้ แต่ถ้ามีความจำเป็นที่จะให้บริการจะจงดต่อกลุ่มบุคคลใดโดยเฉพาะจะต้องบัญญัติ

¹² สุธรรม อยู่ในธรรม และ ศุภวัฒน์ มิ่งประเสริฐ, "กฎหมายโทรคมนาคม : ปฏิสัมพันธ์ของกฎหมาย เศรษฐกิจและเทคโนโลยี" , วารสารวันสื่อสารแห่งชาติ พ.ศ. 2537 , (กรมไปรษณีย์โทรเลข , 2537) , หน้า 212

¹³ เรืองเดียวกัน , หน้า 212

กฎหมายโดยเฉพาะเจาะจงขึ้นมา เช่น พ.ร.บ.ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ¹⁴

4. ระบบกฎหมายไทยจะให้อำนาจรัฐที่จะแบ่งปัน จัดสรรทรัพยากรที่หายากตามที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งอำนาจดังกล่าวนั้นดูเหมือนจะขัดกับหลักเกณฑ์ในเรื่องการไม่เลือกปฏิบัติ แต่ในทางปฏิบัติแล้วรัฐหรือองค์กรของรัฐที่ให้บริการบริการสาธารณะจะใช้หลักเกณฑ์ไม่เลือกปฏิบัติต่อเมื่อเป็นการให้บริการในทรัพยากรที่สามารถหาได้ง่ายและไม่ขาดแคลนเท่านั้น ¹⁵ ซึ่งอย่างไรก็ตามการแบ่งปัน จัดสรรทรัพยากรหายากโดยรัฐดังกล่าว เช่น การเลือกกลุ่มบุคคลหรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมใดนั้นสามารถเป็นเหตุผลที่ยอมรับได้ ตราบเท่าที่รัฐและองค์กรของรัฐยังสันนิษฐานว่าตนเองมีหน้าที่ที่จะทำเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของสังคมอยู่

5. กิจการบริการสาธารณะที่จัดทำโดยรัฐหรือองค์กรของรัฐจะต้องเป็นบริการที่สามารถหาได้โดยทั่วไป (universal service) แก่สาธารณชนไม่ว่าจะอยู่ในที่ชนบทห่างไกลความเจริญหรือในตัวเมือง

6. ลักษณะพิเศษที่สำคัญของการให้บริการสาธารณะของรัฐและองค์กรของรัฐในประเทศไทย คือ รัฐและองค์กรของรัฐจะมีอำนาจกว้างขวางในการให้บริการ โดยปราศจากความรับผิดชอบที่สามารถสอบทานได้ (accountability) ทั้งต่อสาธารณะและต่อองค์กรอื่น ๆ ของรัฐ องค์กรของรัฐที่ประกอบกรให้บริการสาธารณูปโภคต่อสาธารณชนจะได้รับอำนาจตามกฎหมายที่จัดตั้งให้มีอำนาจกระทำการใด ๆ ตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสมและจะไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายอื่นใด ดังนั้นจากลักษณะดังกล่าวจึงไม่มีกลไกทางกฎหมายใด ๆ ที่จะมาควบคุมดูแลว่าการกระทำขององค์กรของรัฐเป็นการกระทำเพื่อความผาสุกของประชาชนหรือไม่ โดยนัยแล้วจึงเท่ากับว่าไม่ใช่แต่เพียงองค์กรของรัฐไม่มีกฎหมายที่จะควบคุมดูแลเท่านั้นบริการที่ได้รับจากองค์กรดังกล่าวก็ไม่มีกฎหมายที่จะควบคุมดูแลเช่นกัน ¹⁶

¹⁴ The Thailand Development Research Institute , Future Directions of the Communications Authority of Thailand , Appendix A : Role of Laws over the Communications Authority of Thailand Operation , p. A-4

¹⁵ Ibid., p. A-4

¹⁶ Ibid., p. A-5

7. กฎหมายที่เกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะจะมีลักษณะที่ให้ดุลพินิจสูง ไม่โปร่งใส (non-transparency) และขาดความรับผิดชอบที่สามารถสอบทานได้ (accountability)

2. แนวนโยบายของรัฐ ¹⁷

แนวนโยบายของรัฐในการขยายปริมาณและขอบเขตของการให้บริการโทรคมนาคมและการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนเพื่อพัฒนาการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยนั้น เป็นแนวความคิดที่มีขึ้นเนิ่นนานมาแล้ว แต่การกระทำดังกล่าวนี้ว่าไม่อาจประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ได้แม้ว่าจะมีความพยายามโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งสาเหตุหลักประการสำคัญก็คือการให้บริการสาธารณะทั้งหลายโดยส่วนใหญ่แล้วนั้นยังคงดำเนินการผูกขาดโดยหน่วยงานของรัฐซึ่งมีกฎระเบียบมากมายและยังมีข้อจำกัดทางด้านเงินลงทุน ทำให้ไม่สามารถขยายการให้บริการต่าง ๆ ได้ทันกับความต้องการของประชาชนในประเทศ ส่วนการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนก็ประสบกับข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ไม่เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการและลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ดังจะเห็นได้จากมาตรการและแผนงานแนวทางการพัฒนาการสื่อสารในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่หก ซึ่งกล่าวว่า

"ควรสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน และดำเนินงานให้บริการด้านสื่อสารสาธารณะ เช่น เข้าร่วมทุน เข้า รับโอนบางส่วนหรือทั้งหมด โดยหน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ตลอดจนกำหนดรูปแบบ เงื่อนไขให้สามารถปฏิบัติได้"

หากดูแนวทางการพัฒนาการสื่อสารในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ก็จะได้เห็นว่าแนวทางและนโยบายดังกล่าวได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนดังนี้คือ

" การปรับปรุงกฎระเบียบด้านสื่อสาร "

1) ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเทคโนโลยีด้านสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

¹⁷ นอกจากนโยบายดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2538 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับรองแผนแม่บทการพัฒนาโทรคมนาคมแห่งชาติ ของกระทรวงคมนาคม เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน และวางแนวทางของการให้บริการโทรคมนาคมในอนาคต ดังจะกล่าวรายละเอียดต่อไปในหัวข้อ 5.4

2) ปรับปรุงกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนเพื่อให้สามารถเข้าร่วมลงทุนกับภาครัฐในการขยายบริการหลัก และบริการเสริมมากขึ้น โดยเฉพาะบริการเสริมให้เอกชนสามารถลงทุนและดำเนินการได้ด้วยตนเอง

3) ปรับปรุงกฎระเบียบที่กำกับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้ชัดเจนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและขจัดความซ้ำซ้อนในการลงทุนให้บริการ"

5.1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยโดยตรง

กฎหมายส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของไทยโดยตรงนั้นมี 4 ฉบับ คือ

1. พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477
2. พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498
3. พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497
4. พ.ร.บ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519

กฎหมายทั้ง 4 ฉบับที่เกี่ยวข้องกับการโทรคมนาคมนี้ หลักการพื้นฐานคือ แบ่งการให้บริการโทรคมนาคมออกเป็น 2 ประเภท คือ การให้บริการโทรคมนาคมที่ใช้สายเป็นสื่อ (wire) โดยมี พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 เป็นกฎหมายแม่บท และการโทรคมนาคมที่ใช้คลื่นวิทยุเป็นสื่อในการสื่อสาร (wireless) ซึ่งมี พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2497 เป็นกฎหมายแม่บท

ส่วน พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 และ พ.ร.บ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 เป็น พ.ร.บ. จัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อดำเนินการให้บริการโทรคมนาคมโดยรวม ทั้งการโทรคมนาคมที่ใช้สายและการโทรคมนาคมที่ใช้คลื่นวิทยุเป็นสื่อ

ในส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการให้บริการโทรคมนาคมนี้ ผู้เขียนจะแยกการพิจารณาออกเป็น 2 หัวข้อ คือ การให้ลำดับบรรทัดฐาน (criteria) ของกฎหมายการให้บริการโทรคมนาคมของไทยโดยใช้กฎหมายทั้ง 4 เป็นกรอบการวิเคราะห์ และลักษณะและเนื้อหาสาระของกฎหมายทั้ง 4 ฉบับเป็นรายกรณีไป

1. การให้ลำดับบรรทัดฐานและวัตถุประสงค์ของกฎหมายการให้บริการโทรคมนาคม ของประเทศไทย

กฎหมายการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยทั้ง 4 ฉบับนั้น แม้ว่าจะไม่ได้บัญญัติบรรทัดฐานไว้ในกฎหมายอย่างแจ่มชัด แต่จากการศึกษาวิจัยพบว่ากฎหมายดังกล่าวได้ให้การจัดลำดับความสำคัญของบรรทัดฐานต่าง ๆ ไว้ดังนี้ คือ

1. ความมั่นคงของรัฐ (national security) บรรทัดฐานในข้อนี้นับว่าเป็นบรรทัดฐานหลักที่ใช้ในการพิจารณากฎหมายการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากลักษณะของการให้บริการโทรคมนาคมที่มีการควบคุมการให้บริการอย่างเคร่งครัด โดยให้รัฐแต่ผู้เดียวเป็นผู้มีสิทธิในการประกอบกิจการโทรคมนาคมหรือในการอนุญาตให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือติดตั้งอุปกรณ์เพื่อการโทรคมนาคม ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลในทางประวัติศาสตร์ แต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งประสบกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่ฝรั่งเศสและอังกฤษแข่งขันกันขยายอิทธิพลและหาโอกาสดำเนินการให้ประเทศสยามตกเป็นอาณานิคม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงดำเนินกติกโลบายให้รัฐบาลสยามเป็นผู้มีอำนาจสิทธิขาดแต่เพียงผู้เดียวในการจัดสร้างและดำเนินการโทรเลข¹⁸

2. บริการสาธารณะ (public service) บรรทัดฐานในเรื่องนี้มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องความมั่นคงของรัฐ จากแนวความคิดดังกล่าวกฎหมายโทรคมนาคมของไทยจึงเน้นบทบาทขององค์กรของรัฐในการให้บริการโทรคมนาคมเพื่อให้เกิดการทั่วถึงของการให้บริการในทุกพื้นที่ (universal service) โดยเฉพาะพื้นที่ทางไกลความเจริญ นอกจากนี้แนวความคิดและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะของบริการสาธารณะดังที่ได้กล่าวไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญย่อมนำมาใช้อธิบายลักษณะการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

¹⁸ จันทรลักษณ์ โสติรัตนดิถ, ปัญหาในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคมและผลกระทบต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศไทย, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 153-154

3. การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทางสังคมและการช่วยอุดหนุนระหว่างกันและข้ามภาคในการให้บริการการสื่อสารโทรคมนาคม (social priority and cross-subsidization)

แนวความคิดดังกล่าวนี้มีความสำคัญไม่น้อยในการให้บริการ โทรคมนาคมของประเทศไทย การให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทางสังคมนั้นนอกจากจะสื่อถึงการให้บริการที่ทั่วถึง (universal service) แล้ว ยังสื่อถึงการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการให้บริการโทรคมนาคม และนโยบายอัตราค่าบริการในการให้บริการโทรคมนาคมอีกด้วย กล่าวคือการจัดสรรทรัพยากรและอัตราค่าบริการนั้นจะต้องสร้างให้เกิดความเจริญและผลประโยชน์สูงสุดต่อสังคม¹⁹

ปัจจุบันแนวความคิดในการอุดหนุนระหว่างกันในการให้บริการการสื่อสาร โทรคมนาคมเกิดจากความไม่โปร่งใสและขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการกำหนดอัตราค่าบริการ กฎหมายให้อำนาจองค์กรของรัฐผู้ให้บริการจะกำหนดอัตราค่าบริการของตนตามที่เห็นสมควรแต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าบริการใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุน (cost based pricing) จึงเป็นประเด็นทางการเมืองมากกว่าหลักการ และจากประสบการณ์ที่ผ่านมาแนวความคิดดังกล่าวไม่ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี²⁰

4. การเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ แนวความคิดดังกล่าวนี้ว่าเป็นอีกจุดมุ่งหมายหนึ่งของระบบการ โทรคมนาคมไทยที่สนับสนุนการคงอำนาจผูกขาดในการให้บริการไว้กับรัฐแต่ผู้เดียว และในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมแนวความคิดการพิจารณาการให้บริการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นบริการสาธารณะซึ่งต้องมีการอุดหนุนข้ามภาคในการให้บริการการสื่อสารโทรคมนาคม

¹⁹ สุธรรม อยู่ในธรรม และ ศุภวัฒน์ มิ่งประเสริฐ, " กฎหมายโทรคมนาคม : ปฏิสัมพันธ์ของกฎหมาย เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ", หน้า 214

²⁰ เรื่องเดียวกัน , หน้า 214

5. การให้บริการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นการค้าบริการ (trade in service)

แนวความคิดดังกล่าวจัดว่าเป็นแนวความคิดใหม่ที่มีต่อการให้บริการโทรคมนาคม โดยพิจารณาการให้บริการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจในภาคการค้าและบริการ แนวความคิดดังกล่าวหากพิจารณาในระบบกฎหมายการให้บริการโทรคมนาคมของไทยนั้น จะเห็นว่าไม่พบแนวความคิดดังกล่าวเลย ซึ่งเหตุผลหลักก็คือระบบกฎหมายโทรคมนาคมของไทยได้มีการประกาศใช้ใน พ.ศ. 2477 ซึ่งระบบการให้บริการโทรคมนาคมยังไม่เจริญรุดหน้าเท่าปัจจุบัน และแนวความคิดเกี่ยวกับการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นการค้าบริการยังเป็นแนวความคิดที่ค่อนข้างจะขัดกับหลักเกณฑ์บรรทัดฐานอื่น ๆ ของการให้บริการโทรคมนาคมของไทยในฐานะที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงและบริการสาธารณะ ดังนั้นการสอดแทรกแนวความคิดดังกล่าวเข้าไปในระบบกฎหมายที่วางรากฐานแน่นหนาก่อนบน โครงสร้างของความมั่นคง และบริการสาธารณะจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบาก และแม้ว่าในปัจจุบันแนวความคิดเรื่องการให้บริการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นการค้าและบริการจะเป็นแนวความคิดที่มีการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศ แต่การตีความกฎหมายระบบโทรคมนาคมไทยก็ยังยึดติดอยู่กับลักษณะความเป็นบริการสาธารณะและความมั่นคงของประเทศอยู่อย่างเหนียวแน่น²¹

2. เนื้อหาสาระของกฎหมายการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย

1. พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477

เป็นกฎหมายแม่บทที่สำคัญที่สุดทางการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย โดยเฉพาะด้านโทรคมนาคมที่ใช้สายเป็นสื่อ

1.1 ขอบเขตการบังคับใช้และอำนาจลัทธิขาด

พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2497 ได้กำหนดให้การให้บริการโทรเลขและโทรศัพท์เป็นอำนาจลัทธิขาดของรัฐแต่เพียงผู้เดียว กอปรกับลักษณะของ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์เป็นกฎหมายที่วางรากฐานอยู่บนการให้บริการโทรคมนาคมทางสายเป็นสำคัญ ดังนั้นลักษณะอำนาจผูกขาดของรัฐในการให้บริการโทรเลขและโทรศัพท์จึงรวมถึงการสร้างเครือข่าย เช่น การตั้งที่ทำการ การวางสายเครือข่าย เพื่อการสื่อสารทางโทรเลขและโทรศัพท์ด้วย²²

²¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 214

²² มาตรา 6 อนุ (1), (2) พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ 2477

ในขณะที่ร่าง พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ ความหมายของคำว่า โทรเลข และ โทรศัพท์ นั้น ย่อมเป็นที่เห็นชัดอยู่แล้วว่า โทรเลข หมายถึง การที่บุคคลได้ยื่นข่าวสารที่ประสงค์ จะส่งต่อพนักงานโทรเลข และเจ้าหน้าที่จะส่งข่าวสารด้วยเครื่องโทรเลข โดยใช้สัญญาณไฟฟ้า เมื่อปลายทางได้รับสัญญาณโทรเลขก็จะแปลเป็นข้อความแล้วนำส่งให้กับผู้รับอีกทีหนึ่ง ส่วนโทรศัพท์ นั้น หมายถึง การที่บุคคลสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ด้วยเสียงผ่านเครื่องโทรศัพท์ ดังนั้นจึงมีได้ มีบทวิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า "โทรเลข" และ "โทรศัพท์" ว่ามีลักษณะเช่นไร²³ มีแต่เพียงให้ คำจำกัดความคำว่า เครื่องโทรเลข หรือเครื่องโทรศัพท์ หมายถึง เครื่องชนิดที่ใช้กำลังไฟฟ้า และรวมทั้งเครื่องใช้และเครื่องสำหรับส่งหรือทำการโทรเลข โทรศัพท์ หรือการคมนาคมอย่างอื่น ๆ โดยใช้กำลังไฟฟ้า²⁴

แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางการโทรคมนาคมได้เจริญรุดหน้าไปมากมีการให้บริการ การโทรคมนาคมมากมาย มีผลทำให้กฎหมายโทรคมนาคมที่มีอยู่ของประเทศไทยไม่สามารถรองรับ การให้บริการดังกล่าวได้ เช่น การบริการ monitor service ประเภทต่าง ๆ²⁵ ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหากกฎหมายมารองรับเพื่อควบคุมกำกับดูแลการให้บริการดังกล่าว ซึ่งวิธีการที่ใช้คือการตีความคำว่า "โทรเลขและโทรศัพท์" ให้มีความหมายกว้างครอบคลุมถึงบริการ ต่าง ๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ ดังจะเห็นได้จากการวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาในการให้ความ เห็นทางกฎหมายตอบข้อหารือกรมไปรษณีย์โทรเลข ในปี พ.ศ. 2524 ว่า บริการโทรพิมพ์ เทเล็กซ์ โทรภาพ (facsimile) ข้อมูลที่นำมาใช้กับระบบคอมพิวเตอร์จะอยู่ในความหมายของ โทรเลขหรือไม่ โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาความหมายของ โทรเลข ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

²³ จันทรลักษณ์ ไชตรีตนดิกล , ปัญหากฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการสื่อสาร โทรคมนาคมและผลกระทบต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร โทรคมนาคมของประเทศไทย , หน้า 159

²⁴ มาตรา 4 (1) พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2497

²⁵ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, คณะนิติศาสตร์ , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , รายงาน การวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการค้าบริการภายใต้กรอบการเจรจาอนุภูมิภาค สาขาการสื่อสาร โทรคมนาคม , หน้า 68

และ CCITT Recommendations และอนุสัญญาโทรคมนาคมระหว่างประเทศ ซึ่งกำหนดว่า บริการดังกล่าวเป็นโทรเลข²⁶ ประกอบด้วย มาตรา 4 (1) ของ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท พ.ศ. 2477 ระบุว่าเครื่องใช้ในการติดต่อดังกล่าวเป็นการคมนาคมด้วยกำลังไฟฟ้า ดังนั้นจากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา คำว่าโทรเลขและโทรศัพท ใน พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพทจึงมีความหมายกว้างขวางมากซึ่งก่อให้เกิดนัย 3 ประการ คือ

1. พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท ซึ่งเดิมวางอยู่บนรากฐานของการให้บริการโทรคมนาคมที่ใช้สายเป็นสื่อ (wire) เริ่มเข้ามาครอบคลุมการโทรคมนาคมที่ใช้คลื่นวิทยุเป็นสื่อ (wireless) ด้วย เช่น โทรภาพและโทรศัพทเคลื่อนที่ ซึ่งในอดีตยังไม่ปรากฏว่ามีบริการให้บริการดังกล่าว แต่ลักษณะการใช้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นการให้บริการโทรศัพท

2. การขยายขอบเขตการใช้ของ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท ไปสู่การให้บริการอื่น ๆ นอกเหนือจากโทรเลขและโทรศัพทในความหมายอย่างแคบ ๆ เช่น Monitor Service ทำให้การให้บริการดังกล่าวอยู่ในขอบเขตอำนาจรัฐแต่ผู้เดียวที่จะให้บริการได้

3. ความซ้ำซ้อนและความยุ่งยากในการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือในการประกอบกิจการการให้บริการโทรคมนาคมอย่างหนึ่งอาจจะอยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายหลายฉบับ เช่น การให้บริการโทรศัพทเคลื่อนที่ จะตกอยู่ภายใต้กฎหมายอย่างน้อย 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท พ.ศ. 2477 ในส่วนของการให้บริการโทรศัพทซึ่งอยู่ภายใต้การผูกขาดของรัฐบาล และ พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 ในส่วนการใช้และจัดสรรคลื่นวิทยุ และการขออนุญาตใช้เครื่องวิทยุคมนาคม

²⁶ อนุสัญญาโทรคมนาคมระหว่างประเทศ 1959 ได้ให้ความหมายคำว่า การโทรเลขไว้ว่า การโทรเลข ระบบการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการจัดส่ง หรือการผลิตขึ้นใหม่ซึ่งเอกสารในระยะไกล เป็นต้นว่า สิ่งที่เป็นข้อความหรือภาพที่ปรากฏ หรือการผลิตขึ้นใหม่ในรูปแบบดังกล่าวนี้ที่มาจากระยะไกล สำหรับความหมายของคำว่า การโทรเลข ในข้อบังคับการวิทยุ นั้น : เว้นแต่ที่ได้ระบุไว้ข้างต้นนี้ให้หมายถึงระบบการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคม โดยการส่งเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งใช้รหัสสัญญาณ' ดู จันทรลักษณ์ โขตรัตนดิถ, ปัญหาในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศไทย , หน้า 161

1.2 ข้อยกเว้นของการมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของรัฐในการให้บริการ

การโทรคมนาคม

การให้บริการด้านการโทรคมนาคมนั้น พ.ร.บ. โทร.เลขและโทรศัพท์ได้มีข้อยกเว้นในการให้บริการดังกล่าวไว้เพื่อให้เอกชนสามารถจัดหาและให้บริการเช่นกัน แต่ต้องมีลักษณะเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ

- ก. เพื่อใช้เอง
- ข. ต้องให้อธิบดี ออกใบอนุญาตให้ตั้ง ทำ หรือบำรุงการโทรเลข หรือที่ใดที่หนึ่งในราชอาณาจักร²⁷

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือคำว่า "เพื่อใช้เอง" มีความหมายกว้างขวางเพียงใดเพราะเป็นคำที่มีความหมายต่อการมีส่วนร่วมของเอกชนในการเข้ามาประกอบการให้บริการการโทรคมนาคมเป็นอย่างมาก

คำว่า "เพื่อใช้เอง" นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยให้คำวินิจฉัยความหมายไว้ในเรื่องการขออนุญาตการให้บริการ Monitor Service แบบ Recipient Contributor และ Dealing ของสำนักข่าวรอยเตอร์ไว้ว่า

การให้บริการของสำนักข่าวรอยเตอร์เป็นการให้บริการโทรเลขประเภทหนึ่งจึงอยู่ในบังคับของ มาตรา 5 พ.ร.บ. โทร.เลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477 และไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 7 ในความหมายของคำว่า "เพื่อใช้เอง" โดยเห็นว่าคำว่า "เพื่อใช้เอง" นี้ เป็นข้อยกเว้นของกฎหมายย่อมตีความโดยเคร่งครัดว่าเป็นการใช้เองแต่ผู้เดียวประกอบกับพิจารณาความเป็นมาของกฎหมายว่าด้วยโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477 แล้ว เห็นว่า คำว่า "ใบอนุญาต" ดังกล่าวตามมาตรา 7 นั้นเป็นใบอนุญาตที่ให้เพื่อใช้ส่วนตัวไม่ใช่เพื่อใช้หาประโยชน์อย่างอื่นเพื่อทำกำไร

จากคำวินิจฉัยของกฤษฎีกาจึงอาจสรุปได้ว่า เอกชนไม่สามารถเข้ามาให้บริการการโทรคมนาคมในรูปแบบใด ๆ โดยอาศัย มาตรา 7 ได้เลย ซึ่งการตีความของคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยอาศัยหลักข้อยกเว้นของกฎหมายซึ่งต้องตีความโดยเคร่งครัดนั้น อาจจะมีสิ่งที่น่าคิดในทางกฎหมายตามมาอย่างมากมาย เช่น

²⁷ มาตรา 7 พ.ร.บ. โทร.เลขและโทรศัพท์ พ.ศ.2477

1. โดยหลักเกณฑ์พื้นฐานของการตีความทางกฎหมายนั้นอาจตีความไปในลักษณะของการตีความอย่างกว้างได้โดยไม่ต้องอาศัยหลักข้อยกเว้นซึ่งส่งผลให้ต้องตีความคำว่า "เพื่อใช้เอง" อย่างเคร่งครัด การใช้หลักเกณฑ์การตีความอย่างเคร่งครัดนี้มักจะใช้มากที่สุด ในคดีอาญาและกฎหมายอาญาเนื่องจากเป็นกฎหมายที่เน้นผลในการลงโทษ แต่การนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้กับกฎหมายการโทรคมนาคมซึ่งมีพื้นฐานลักษณะและแนวความคิดที่แตกต่างไปจากกฎหมายอาญาโดยสิ้นเชิงนั้นเป็นการใช้หลักการตีความที่สมเหตุสมผลแล้วหรือไม่²⁸

2. การนำ Public Automatic Branch Exchange (PABXs) มาใช้ในกิจการของเอกชนต่าง ๆ เช่น ศูนย์การค้า คอมเพล็กซ์ต่าง ๆ คอนโดมิเนียม ซึ่งใช้กันแพร่หลายในปัจจุบันก็เท่ากับเป็นการขัดต่อ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์เช่นกัน²⁹

3. การให้บริการข้อมูลแก่ลูกค้าของธนาคารต่าง ๆ ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ เป็นการขัดต่อ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 เช่นกัน

1.3 ลักษณะที่สำคัญของเนื้อหาสาระของพ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์

พ.ศ. 2477

พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ 2477 นั้น ในส่วนเนื้อหาสาระมีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. เป็นกฎหมายที่ผูกขาดอำนาจการให้บริการโทรคมนาคมไว้ให้กับรัฐแต่เพียงผู้เดียว และให้ความสำคัญเพียงแต่จะมอบอำนาจดังกล่าวให้กับใครเท่านั้น³⁰ แต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจว่าจะต้องมีลักษณะเช่นไร บริการที่ให้แก่ผู้ใช้บริการจะมีคุณภาพเช่นไร

²⁸ The Thailand Development Research Institute , Future Directions of the Communications Authority of Thailand , Appendix A : Role of Laws over the Communications Authority of Thailand Operation , p. A-19

²⁹ Ibid., p. A-20

³⁰ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ กำหนดให้อำนาจแก่กรมไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งต่อมาอำนาจดังกล่าวได้โอนไปยังองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพทน์เป็น พ.ร.บ. ที่มีเนื้อหาสาระและจุดมุ่งหมายเพียงแต่หวังกันอำนาจในการประกอบกรให้บริการโทรคมนาคมไว้เป็นของรัฐและจะมอบอำนาจดังกล่าวให้ใครเท่านั้น

2. กระบวนการใช้อำนาจและการใช้ดุลพินิจไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้จึงขาดความโปร่งใสในการตัดสินใจ (non-transparency) อันส่งผลให้ขาดความรับผิดชอบที่สามารถสอบทานได้ (accountability)

3. ขาดบทสาระบัญญัติ (substantive provisions) ดังได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่า พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพทน์เป็นกฎหมายว่าด้วยองค์กรและอำนาจเท่านั้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พ.ร.บ.ดังกล่าว ไม่ใช่กฎหมายว่าด้วยการให้บริการโทรคมนาคมแก่สาธารณะ (Public Telecommunication Law) ดังนั้น โดยนัยดังกล่าวจึงสื่อความหมายว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการให้บริการโทรคมนาคมแก่สาธารณะอีกด้วย

2. พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498

เป็นกฎหมายแม่บทในการให้บริการโทรคมนาคมที่อาศัยคลื่นวิทยุเป็นสื่อ (wireless)

2.1 ขอบเขตการบังคับใช้ และอำนาจสิทธิขาด

ก. ลักษณะของ พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 นี้เป็นกฎหมายที่วางรากฐานอยู่บนการโทรคมนาคมทางคลื่นวิทยุเป็นสำคัญ ดังนั้นจากลักษณะที่แตกต่างกันของการสื่อสารประเภทใช้สายกับใช้คลื่นวิทยุจึงส่งผลให้การควบคุมต่างกันด้วย คือ การสื่อสารประเภทใช้คลื่นวิทยุจะให้ความสำคัญกับเครื่องวิทยุคมนาคม สถานีวิทยุคมนาคมและการจัดสรรความถี่เพราะหากไม่มีสิ่งดังกล่าวแล้วก็ไม่สามารติดต่อดสื่อสารได้ การควบคุมตาม พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 จึงเน้นที่การควบคุมเครื่องวิทยุคมนาคมและการจัดสรรความถี่

นอกจากนี้จากเหตุผลในอดีตที่ว่าวิทยุคมนาคมอำนวยความสะดวกต่อการเดินเรือและการสื่อสารบางประเภท อำนาจสิทธิขาดในการให้บริการการสื่อสารด้านวิทยุคมนาคมจึงอยู่ในลักษณะกึ่งปิด คือ ห้ามมิให้ผู้ใด ทำ มีใช้ นำเข้า นำออกหรือค้าซึ่งเครื่องวิทยุคมนาคม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานผู้ออกใบอนุญาต³¹ และห้ามมิให้ผู้ใดตั้งสถานีวิทยุคมนาคม เว้นแต่จะได้รับ

³¹ มาตรา 6 พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498

อนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต³² และให้อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจควบคุมและกำหนดการใช้ความถี่คลื่นของสถานีวิทยุคมนาคมต่างๆ³³

แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีด้านการโทรคมนาคมได้เจริญรุดหน้ามีการให้บริการการสื่อสารที่หลากหลาย ประกอบกับการตีความโทรเลขให้มีความหมายกว้างขึ้น ดังได้กล่าวไว้ใน พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัฟท์ 2498 ทำให้เกิดการลักลั่นในการใช้กฎหมายจนการให้บริการบางอย่างตกอยู่ภายใต้กฎหมายการโทรคมนาคมหลายฉบับ จึงส่งผลให้เกิดความคิดว่า พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม มีวัตถุประสงค์เพียงแค่ควบคุมการมี ทำ ใช้ นำเข้าออก ซึ่งตัวเครื่องส่ง และควบคุมการรบกวนแทรกแซงกันของคลื่นวิทยุเท่านั้น ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อควบคุมการดำเนินการให้บริการโทรคมนาคมประเภทใช้คลื่นวิทยุเป็นพาหะ

2.2 ลักษณะที่สำคัญของเนื้อหาสาระของ พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498

1. พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 ขาดความชัดเจนเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์ (criteria) ในการอนุญาตว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรบ้าง การให้อนุญาตของเจ้าหน้าที่จึงอาจเลือกปฏิบัติได้³⁴
2. พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 เน้นการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหาและอนุญาตโดยไม่จำเป็นต้องให้เหตุผลในการตัดสินใจ จึงทำให้ขาดความรับผิดชอบที่สามารถสอบทานได้ (accountability)
3. กฎหมายไม่เอื้ออำนวยให้รัฐใช้คลื่นอย่างมีประสิทธิภาพ³⁵

³² มาตรา 11 ว 1 พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498

³³ มาตรา 11 ว 1 พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498

³⁴ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การค้าบริการภายใต้กรอบการเจรจาอนุภูมิภาค สาขาการสื่อสารโทรคมนาคม, หน้า 71

³⁵ สุธรรม อยู่ในธรรม และ ศุภวัฒน์ มิ่งประเสริฐ, "กฎหมายโทรคมนาคม : ปฏิสัมพันธ์ของกฎหมาย เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี", หน้า 213

5.1.3 พ.ร.บ. จัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อให้บริการการ โทรคมนาคม

พ.ร.บ. จัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อให้บริการ โทรคมนาคมของประเทศไทยมี 2 ฉบับ คือ

1) พ.ร.บ. องค์กรโทรศัพทแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497

2) พ.ร.บ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519

พ.ร.บ. ทั้งสองมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้ง กำหนดและจำกัดขอบเขตความสามารถในการให้บริการขององค์กร พ.ร.บ. ทั้งสองมีลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ วางอยู่บนพื้นฐานและโครงสร้างเดียวกัน

ดังนั้นเมื่อ พ.ร.บ. ทั้งสองเป็นเพียง พ.ร.บ. จัดตั้งองค์กรจึงต้องอยู่ในขอบข่ายควบคุมของ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท พ.ศ. 2477 และ พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทด้วย การศึกษาขอบเขตและอำนาจต่างๆจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาไปพร้อมกันตามกฎหมายแม่บทแต่ละชุด คือ

กฎหมายแม่บท	พ.ร.บ. จัดตั้งองค์กร
1. พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท พ.ศ. 2477	พ.ร.บ. องค์กรโทรศัพทแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2498
2. พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498	พ.ร.บ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519

1) การพิจารณา พ.ร.บ. จัดตั้งองค์กรควบคู่ไปกับพ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท

2477

พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท 2477 ได้ให้อำนาจรัฐแต่เพียงผู้เดียวในการให้บริการโทรคมนาคมที่จัดว่าเป็น โทรเลขและโทรศัพท โดยมอบอำนาจให้กรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นผู้ดำเนินการต่อมาภายหลังอำนาจดังกล่าวได้โอนไปสู่องค์กรโทรศัพทแห่งประเทศไทย และการสื่อสารแห่งประเทศไทยดังนี้

องค์การโทรศัพย์แห่งประเทศไทยให้มีหน้าที่ดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับกิจการโทรศัพย์และธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่อง ใกล้เคียงกับหรือเป็นประโยชน์แก่กิจการโทรศัพย์ ³⁶

การสื่อสารแห่งประเทศไทยให้มีหน้าที่ดำเนินกิจการไปรษณีย์โทรคมนาคม และดำเนินธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่อง ใกล้เคียงกันหรือซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการไปรษณีย์และโทรคมนาคม ทั้งนี้ วันแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนิติบุคคลอื่น โดยเฉพาะ ³⁷

ต่อมาเมื่อเกิดการพัฒนาทางเทคโนโลยีทำให้มีบริการสื่อสารโทรคมนาคมเกิดขึ้นใหม่มากมายประกอบกับคำจำกัดความขอบเขตอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวมีลักษณะกว้างขวางจึงมีผลทำให้เกิดความเลือนลางและซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ในการให้บริการขององค์กรทั้งสอง จะเห็นว่าขอบเขตของการให้บริการโทรศัพย์และการโทรคมนาคมอื่นๆขององค์กรทั้งสอง มีลักษณะกึ่งแต่เพียงผู้เดียว (quasi-exclusive jurisdiction) ³⁸ คือ อำนาจและสิทธิขาดในการประกอบการให้บริการการโทรคมนาคมขององค์กรทั้งสองได้มาจาก พ.ร.บ. จัดตั้งเฉพาะตน ซึ่งกำหนดขอบเขตอำนาจการให้บริการไว้อย่างกว้างขวางและซ้ำซ้อนกัน แต่ พ.ร.บ. จัดตั้งทั้งสองก็มีได้บลังอำนาจการให้บริการที่ซ้ำซ้อนซึ่งกันและกัน ดังนั้น เมื่อพิจารณาพ.ร.บ. องค์การโทรศัพย์ประกอบกับ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพย์ก็จะได้ใจความว่า องค์การโทรศัพย์มีอำนาจในการให้บริการโทรศัพย์และธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่อง ได้แต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย ขณะ

³⁶ มาตรา 6 พ.ร.บ. องค์การโทรศัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2498

³⁷ มาตรา 7 พ.ร.บ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2419

³⁸ The Thailand Development Research Institute , Future Directions of the Communications Authority of Thailand , Appendix A : A role of laws over the Communications Authority of Thailand Operation , p. A-14

เดียวกันเมื่อพิจารณา พ.ร.บ. การสื่อสารประกอบกับ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ก็ได้ใจ
 ความว่า การสื่อสารแห่งประเทศไทยเป็นผู้มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการให้บริการโทรคมนาคม
 และบริการที่ต่อเนื่องใกล้เคียงกับการให้บริการโทรคมนาคม

อันจะเห็นได้ว่าทั้งการสื่อสารและองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยต่างก็มีสิทธิแต่เพียง
 ผู้เดียวในการให้บริการการสื่อสารโทรคมนาคมในประเทศไทย

ความซ้ำซ้อนในอำนาจหน้าที่ขององค์กรทั้งสองดังกล่าว ทำให้เกิดความพยายามของ
 ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายที่จะแยกขอบเขตอำนาจหน้าที่หน่วยงานทั้งสอง ความพยายามได้เกิดขึ้นใน
 หลายรูปแบบและจากตัวกระทำที่ต่างกัน กล่าวคือการสื่อสารแห่งประเทศไทยเห็นว่าการให้บริการ
 โทรคมนาคมอันนอกเหนือจากบริการโทรเลขและโทรศัพท์ อันได้แก่ โทรพิมพ์ เทเล็กซ์ โทรภาพ
 โทรสาร ข้อมูล (data) ที่นำมาใช้กับระบบคอมพิวเตอร์นั้นเป็นกิจการในหน้าที่ของการสื่อสาร
 แห่งประเทศไทย โดยอ้างถึงข้อกำหนดของคณะกรรมการวิชาการที่ปรึกษาทาง โทรเลขและโทรศัพท์
 ระหว่างประเทศ (CCITT) ของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) ที่กำหนดว่า บริการ
 ดังกล่าวยกเว้นบริการโทรศัพท์เป็นบริการโทรเลขทั้งหมด จากข้อกล่าวอ้างข้างต้นกรมไปรษณีย์
โทรเลข ในฐานะหน่วยงานกลางของรัฐทางด้านการให้บริการโทรคมนาคมพิจารณาเห็นว่าข้ออ้าง
 ของการสื่อสารแห่งประเทศไทยอาจก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งและฟ้องร้องกันได้ เพราะ พ.ร.บ.
 โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มิได้กำหนดไว้ชัดแจ้งว่าบริการโทรเลขได้ครอบคลุมถึงบริการ
 ใดบ้าง และถึงแม้ว่าคณะกรรมการที่ปรึกษาทาง โทรเลขและโทรศัพท์ระหว่างประเทศได้วาง
 ข้อกำหนดไว้ว่าบริการดังกล่าวจัดเป็นบริการโทรเลขก็ตาม แต่ก็ยังไม่มียกกฎหมายบังคับให้คำรับรอง
 เกี่ยวกับข้อกำหนดนั้น ดังนั้น กรมไปรษณีย์โทรเลขจึงทำหน้าที่สื่อถึงคณะกรรมการกฤษฎีกา ในปี
 พ.ศ. 2524 เพื่อให้วินิจฉัยว่าบริการดังกล่าวเป็นบริการโทรเลขหรือไม่ ซึ่งโดยนัยแล้วคำวินิจฉัย
 ของคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าบริการโทรเลขคืออะไร หรือโทรศัพท์คืออะไร ก็เท่ากับเป็นการแบ่ง
 ขอบเขตอำนาจขององค์กรทั้งสอง

คณะกรรมการกฤษฎีกากลับวินิจฉัยว่าบริการดังกล่าวอยู่ในความหมายของ เครื่อง โทรเลข
 และโทรศัพท์อันจัดว่าเป็นบริการโทรเลขและโทรศัพท์ ซึ่งต้องบังคับตาม พ.ร.บ. โทรเลขและ
 โทรศัพท์ พ.ศ. 2477 เท่านั้นมิได้ให้คำจำกัดความแยกกันระหว่าง โทรเลขและโทรศัพท์ อันทำให้
 ความพยายามดังกล่าวไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

แต่คณะกรรมการกฤษฎีกากลับเห็นว่า การแก้ไขอำนาจหน้าที่ที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างองค์กรทั้งสองควรจะให้ เป็นอำนาจของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งเป็นรัฐมนตรีผู้รักษาการตาม พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท พ.ศ. 2477 พ.ร.บ. องค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2498 และ พ.ร.บ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 ให้เป็นผู้พิจารณา กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานทั้งสองว่า หน่วยงานใดควรรับผิดชอบ ในการให้บริการประเภทใดบ้าง อันเป็นการอาศัยวิธีการทางการเมืองระงับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรทั้งสองซึ่งถ้อย โฆษณของรัฐเปลี่ยนแปลงไปอาจส่งผลให้ขอบเขตอำนาจของหน่วยงานทั้งสอง เปลี่ยนแปลงไปด้วย

คณะกรรมการประสานงานและเสนอแนะนโยบายในด้านกิจการการ โทรคมนาคมได้ ประชุมพิจารณาขอขอบเขตการให้บริการการ โทรคมนาคมระหว่างองค์กรทั้งสอง และได้เสนอต่อปลัดกระทรวงคมนาคม เพื่อเป็นแนวนโยบายของกระทรวงคมนาคม ในการกำหนดขอบเขตการให้บริการการ โทรคมนาคมของหน่วยงานทั้งสองดังนี้ คือ

- 1) บริการโทรภาพ โทรสาร และข้อมูลที่ต้องใช้ควบคู่กับหมายเลขโทรศัพทขององค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทยให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทย
- 2) บริการโทรภาพ โทรสาร และข้อมูลที่เป็นระบบใช้งานเป็นการภายในโดยเฉพาะ (private system) และระบบติดต่อระหว่างจุด (point-to-point system) หากผู้ใช้มีความประสงค์จะใช้งานภายในประเทศและต้องการติดต่อกับต่างประเทศด้วยให้อยู่ในความรับผิดชอบของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ถ้าผู้ใช้ต้องการติดต่อภายในประเทศอย่างเดียวจะใช้บริการของการสื่อสารหรือองค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทยได้ แต่ถ้าใช้บริการของการสื่อสารแห่งประเทศไทยให้องค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎหมายให้การสื่อสารแห่งประเทศไทยด้วย
- 3) ระบบสลับสาย (switching system) สำหรับการให้บริการโทรภาพ โทรสาร และข้อมูลให้อยู่ในความรับผิดชอบของการสื่อสารแห่งประเทศไทย
- 4) การให้บริการโทรศัพทไปยังประเทศข้างเคียงให้องค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทยจำกัดการให้บริการเพียงแค่อิงประเทศมาเลเซียเท่านั้น เพราะได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของการสื่อสารแห่งประเทศไทยแล้ว

ต่อมาเมื่อมีแนวความคิดที่จะนำการแข่งขันเข้ามาใช้กับการให้บริการโทรคมนาคม จึงได้มีนโยบายของกระทรวงคมนาคมออกมาอีก 2 ประการ คือ

- 1) การให้บริการโทรคมนาคมเพิ่มคุณค่าองค์กรทั้งสองสามารถให้บริการได้
- 2) การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่องค์กรทั้งสองให้บริการได้

แต่ในนโยบายดังกล่าวก็มีได้ให้ความหมายของ "การให้บริการโทรคมนาคมเพิ่มคุณค่า" ว่าได้แก่การให้บริการโทรคมนาคมในรูปแบบใดบ้าง

จากแนวนโยบายของกระทรวงคมนาคมทั้งหมดดังกล่าว ซึ่งขาดกฎเกณฑ์ในภาคสาระบัญญัติได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของแนวนโยบายในการระงับความขัดแย้งขององค์กรทั้งสอง คือ ³⁹

1. วางอยู่บนพื้นฐานของการเป็นเจ้าของเครือข่าย ถ้าบริการใดใช้เครือข่ายขององค์กรใดให้อยู่ในขอบเขตอำนาจขององค์กรนั้น เจ้าของเครือข่ายมีสิทธิมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะให้บริการจากเครือข่ายของตน

2. ลักษณะของบริการไม่ได้เป็นตัวจำกัดขอบเขตอำนาจขององค์กรในการให้บริการ ทั้งสององค์กรสามารถให้บริการใดๆผ่านเครือข่ายของตนได้และถ้ามีความจำเป็นต้องใช้เครือข่ายของอีกองค์กรหนึ่งก็จำเป็นต้องชำระค่าบริการในการใช้เครือข่ายให้แก่องค์กรนั้น

3. ลักษณะของการให้บริการที่วางอยู่บนพื้นฐานของการเป็นเจ้าของเครือข่ายยังเป็นตัวเพิ่มเติมทุนให้แก่ผู้ให้บริการที่ได้สัมปทานจากการสื่อสารด้วย เพราะผู้ได้รับสัมปทานจากการสื่อสารแห่งประเทศไทยมีความจำเป็นต้องเจรจากับองค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทย เพื่อขอใช้โครงข่ายและเลขหมายที่มีอยู่ในประเทศขององค์กรโทรศัพท์ โดยต้องชำระค่าบริการในการใช้เครือข่ายให้แก่องค์กรโทรศัพท์เพิ่มเติมขึ้นอีกจากค่าสัมปทานที่ต้องให้แก่การสื่อสารแห่งประเทศไทย

³⁹ The Thailand Development Research Institute, Future Directions of the Communications Authority of Thailand, Appendix A : A role of laws over the Communications Authority of Thailand Operation, p. A-14

2). การพิจารณา พ.ร.บ. จัดตั้งองค์กรควบคุมไปกับพ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ.

2498

อำนาจในการดำเนินการให้บริการโทรเลขและโทรศัพท์ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย และองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยเป็นอำนาจที่ได้รับโอนมาโดยตรงจาก พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ ดังนั้นการตัดสินใจ การอนุญาตหรือการให้บริการดังกล่าวจึงอยู่ในดุลยพินิจของแต่ละองค์กรนั่นเอง

แต่การสื่อสารและองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยก็สามารถให้บริการการสื่อสารโทรคมนาคมอื่น ๆ ได้นอกเหนือจากการให้บริการโทรเลขและโทรศัพท์ เมื่อใดที่การสื่อสารหรือองค์การโทรศัพท์จะทำการให้บริการการโทรคมนาคมใดที่อยู่นอกเหนือ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ จึงมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวด้วย กล่าวคือ

เมื่อองค์การโทรศัพท์หรือการสื่อสารจะให้การบริการโทรคมนาคมโดยใช้วิทยุคมนาคม การสื่อสารหรือองค์การโทรศัพท์จำเป็นต้องขออนุญาตจากกรมไปรษณีย์โทรเลขด้วย

ดังนั้น เมื่อพิจารณากฎหมายจัดตั้งทั้งสองควบคู่ไปกับ พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 จึงสรุปได้ว่าการสื่อสารและองค์การโทรศัพท์สามารถให้บริการการโทรคมนาคมอื่น ๆ นอกจากโทรเลขและโทรศัพท์ (ในความหมายอย่างกว้าง) ได้ แต่มิได้มีสิทธิผูกขาดแต่เพียงผู้เดียวในการให้บริการ และยังคงขออนุญาตหรือดำเนินการเพื่อให้บรรลุตาม พ.ร.บ. วิทยุคมนาคมด้วย⁴⁰ เช่น การให้บริการวิทยุติดตามตัว (pager) ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้คำวินิจฉัยไว้ว่าการที่เอกชนจะขอจัดตั้งสถานีวิทยุติดตามตัวซึ่งมีลักษณะเป็นเครื่องวิทยุคมนาคมเพื่อบริการแก่ประชาชนทั่ว ๆ ไป อยู่ภายใต้บังคับของ พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 แต่เพียงฉบับเดียวไม่จัดว่าเป็นการให้บริการโทรเลขหรือโทรศัพท์ตาม พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 แต่อย่างไรก็ตาม หากการสื่อสารแห่งประเทศไทยหรือองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยมีความประสงค์จะให้บริการวิทยุติดตามตัวดังกล่าวซึ่งอยู่ในขอบเขตอำนาจที่ตนสามารถทำได้ ก็จะต้องขออนุญาตอธิบดี

⁴⁰ มาตรา 6 พ.ร.บ. องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2498 และมาตรา 6 , 11 พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498

มาตรา 7 พ.ร.บ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย และมาตรา 6 , 11 พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498

กรมไปรษณีย์โทรเลขเพื่อจัดตั้งสถานีวิทยุคมนาคม และขออนุญาตใช้คลื่นความถี่⁴¹ ตลอดจนผู้ใช้บริการจากองค์กรดังกล่าวต้องได้รับใบอนุญาต "มี" และใบอนุญาต "ใช้" ตาม พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ.2498 ด้วย⁴²

5.2 การมีส่วนร่วมของเอกชนในภาคการให้บริการโทรคมนาคมของไทย

ระบบการคมนาคมขนส่งและระบบการให้บริการโทรคมนาคมนั้นนับว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากแต่ละระบบต่างก็เป็นบริการสนับสนุนระบบการผลิตและการตลาดให้เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ฉบับที่ 1-4 นั้นล้วนให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับวัตถุประสงค์ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยเน้นบทบาทของรัฐบาลในการจัดให้มีโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการลงทุนในภาคธุรกิจของเอกชน⁴³ ในขณะที่รัฐมีเงินงบประมาณที่จะมาลงทุนในกิจการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่เพียงพอต่อความต้องการทั้งหมด เพื่อมิให้เกิดต้นทุนเสียโอกาส (opportunity cost) รัฐจึงจำเป็นต้องเลือกลงทุนในกิจการที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด ซึ่งในช่วงแผน 1-4 นั้นรัฐได้มุ่งขยายพัฒนาโครงข่ายของการขนส่งทางบกโดยเฉพาะถนนเป็นหลัก เนื่องจากอยู่ในยุค "น้ำมันราคาถูก" ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 รัฐได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องปรับโครงสร้างของการคมนาคมขนส่งและการให้บริการโทรคมนาคมเนื่องจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น (ยุคน้ำมันแพง) โดยเล็งเห็นว่าระบบการให้บริการโทรคมนาคมจะเป็นบริการสนับสนุนที่มีส่วนช่วยลดปริมาณการขนส่งที่ไม่จำเป็นลงได้ซึ่งในขณะนั้นระบบการให้บริการโทรคมนาคมยังขาดแคลนอยู่จำนวนมากและต้องการเงินลงทุนในจำนวนมหาศาล ดังนั้นแนวนโยบายและมาตรการทั่วไปอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวคือ ส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการลงทุนและพัฒนาการการขนส่งและการโทรคมนาคม โดยในภาคการให้บริการโทรคมนาคมจะ เน้นสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาส่วนในการ

⁴¹ มาตรา 1 พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ.2498

⁴² มาตรา 6 พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ.2498

⁴³ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ , เศรษฐกิจ , หน้า 346

ลงทุนผลิตอุปกรณ์โทรคมนาคมให้เพียงพอกับความต้องการ ความสำคัญของการให้บริการโทรคมนาคม ได้มีบทบาทในประเทศไทยมากขึ้นตามระดับการพัฒนาและความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ แต่ความขาดแคลนก็ยังมีอยู่ในระดับที่สูง ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ดังจะเห็นได้จากสภาพปัญหาที่สนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนและพัฒนาการสื่อสารโทรคมนาคมที่ได้แสดงไว้เรื่อยมาทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 และ 7

การขยายขอบเขตการให้บริการโทรคมนาคมและการสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุนและพัฒนาการโทรคมนาคมของไทยจึงนับได้ว่าเป็นแนวความคิดที่มีขึ้นมาเป็นนานแล้วนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) แต่การขยายบริการและการสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นนั้นก็ไม้อาจประสบผลสำเร็จได้ แม้ว่าจะมีความพยายามโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญก็คือการให้บริการพื้นฐานส่วนใหญ่ยังคงถูกผูกขาดโดยหน่วยงานของรัฐซึ่งมีข้อจำกัดในด้านเงินลงทุนที่ยังต้องพึ่งพาเงินกู้จากต่างประเทศเป็นหลักทำให้ไม่สามารถขยายการให้บริการได้ทันกับความต้องการ

5.2.1 การมีส่วนร่วมของเอกชนในภาคการให้บริการโทรคมนาคมของไทย

ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมของเอกชนในภาคการโทรคมนาคมนั้นจะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 กลุ่ม ตามลักษณะของกิจกรรมและการให้บริการดังต่อไปนี้⁴⁴

1) การผลิตและขายอุปกรณ์ที่ใช้ในภาคการให้บริการโทรคมนาคม

(manufacturing/sales of telecommunication equipment)

การผลิตและขายอุปกรณ์ที่ใช้ในภาคการโทรคมนาคมเช่น อุปกรณ์ปลายทาง (terminal equipment) ส่วนประกอบและสายสาย นั้น มิได้ถูกจำกัดไว้ให้เป็นอำนาจของรัฐแต่เพียงผู้เดียวในการประกอบกิจการ ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา 5 และ 6 ของ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์

⁴⁴ The Thailand Development Research Institute , Future Directions of the Communications Authority of Thailand , Appendix D: Private Sector Participation in Telecommunications and Postal Services , p. D-5

พ.ศ. 2477 ส่งวนสิทธิขาดให้แก่รัฐแต่เพียงผู้เดียวที่จะตั้ง บำรุง ทำการโทรเลขและโทรศัพท์ภายในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นเอกชนจึงสามารถเข้ามาประกอบกิจการดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ซึ่งในปัจจุบันตลาดของการผลิตและขายอุปกรณ์นี้ เป็นตลาดที่มีการแข่งขันระหว่างเอกชนด้วยกันสูง และไม่มีอุปสรรคในการเข้าประกอบกิจการ

2) ความเป็นเจ้าของและการปฏิบัติดำเนินการเครือข่ายการให้บริการโทรคมนาคม (ownership and operation of telecommunications infrastructure)

ความเป็นเจ้าของและการปฏิบัติดำเนินการติดตั้ง บำรุง ปฏิบัติดำเนินการเครือข่ายการให้บริการโทรคมนาคมนั้น ได้ถูกจำกัดไว้เป็นอำนาจของรัฐแต่เพียงผู้เดียว

สำหรับการวางระบบข่ายสายนั้น แม้ว่าจะจำกัดไว้เป็นอำนาจของรัฐแต่เพียงผู้เดียว แต่รัฐก็สามารถจ้างและเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ ในนามของรัฐได้โดยใช้ระบบประมูลในการดำเนินการ⁴⁵ ซึ่งไม่อาจเรียกว่าเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในตลาดของภาคนี้ได้อย่างจริงจัง เพราะเอกชนไม่สามารถเป็นเจ้าของและมีสิทธิไต่ตรงการใช้ หรือการดำเนินงานของเครือข่ายการให้บริการโทรคมนาคม จึงเท่ากับว่าตลาดของความเป็นเจ้าของและการปฏิบัติดำเนินการเครือข่ายการให้บริการโทรคมนาคมมีลักษณะปิดสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมโดยเอกชน

3) การให้บริการโทรคมนาคมขั้นพื้นฐาน (provision and operation of basic telecommunications services)

การให้บริการโทรคมนาคมขั้นพื้นฐาน เช่น โทรศัพท์ภายในประเทศ โทรศัพท์ทางไกลระหว่างประเทศนั้น ถูกจำกัดไว้เป็นอำนาจของรัฐแต่เพียงผู้เดียวที่จะดำเนินการให้บริการโดยผ่านองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยและการสื่อสารแห่งประเทศไทย

ดังนั้น ตลาดของการให้บริการการสื่อสารโทรคมนาคมขั้นพื้นฐานจึงมีลักษณะปิดสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคเอกชน

⁴⁵ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การค้าบริการภายใต้กรอบการเจรจาอนุภูมิภาค สาขาการสื่อสารโทรคมนาคม , หน้า 39

4) การให้บริการโทรคมนาคมเพิ่มคุณค่า (provision and operation of value - added telecommunication service)

เนื่องจาก พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท พ.ศ. 2477 ไม่ได้มีการแบ่งแยกระหว่างบริการขั้นพื้นฐานและบริการเพิ่มคุณค่า ดังนั้นการให้บริการการโทรคมนาคมทั้งหมดจึงตกอยู่ในอำนาจของรัฐแต่เพียงผู้เดียว โดยอาศัยการตีความอย่างกว้างขวางของคำว่า โทรเลขและโทรศัพท เพื่อให้ครอบคลุมบริการรูปแบบต่าง ๆ เช่น Monitor Service โทรภาพ

ดังนั้น ตลาดของการให้บริการการโทรคมนาคมประเภทบริการเพิ่มคุณค่าจึงมีลักษณะเปิดสำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมโดยภาคเอกชน

5.2.2 ความพยายามเพื่อให้บรรลุข้อจำกัดทางกฎหมายของการเข้ามามีส่วนร่วมของเอกชนในภาคการให้บริการโทรคมนาคม

การให้บริการโทรคมนาคมโดยส่วนใหญ่ของประเทศไทยนั้นจะถูกจำกัดไว้ให้รัฐแต่เพียงผู้เดียวที่จะประกอบการให้บริการได้ โดยมี พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท เป็นกฎหมายแม่บท แต่ถึงอย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวใช้ว่าจะปิดโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมประกอบกิจการการให้บริการโทรคมนาคมของภาคเอกชนเสียทีเดียว แต่ยังเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาดำเนินการได้บ้างในขอบเขตที่จำกัด เช่น การผลิตและขายอุปกรณ์โทรคมนาคม นอกจากนี้ พ.ร.บ. ที่เกี่ยวข้องกับบริการโทรคมนาคมอื่น ๆ เช่น พ.ร.บ. องค์การโทรศัพทแห่งประเทศไทย และ พ.ร.บ. การสื่อสารแห่งประเทศไทยก็ยังมีเปิดโอกาสให้องค์กรของรัฐเข้าร่วมลงทุนกับเอกชนได้ ดังนั้นจึงมีความพยายามในการตีความกฎหมายเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเข้ามามีส่วนร่วมของเอกชนในการให้บริการโทรคมนาคมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จเสียเป็นส่วนมากดังต่อไปนี้

1) การอาศัยการร่วมลงทุนระหว่างองค์กรของรัฐที่ให้บริการโทรคมนาคมกับบริษัทเอกชนเพื่อให้บริการโทรคมนาคม

แนวความคิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยวิธีการนี้ได้แก่ กรณีของบริษัท Bell Canada International

ในระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2527) กระทรวงคมนาคมได้มีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงคมนาคมได้รับรายงานจากองค์การ

โทรศัพท์แห่งประเทศไทยว่า บริษัท Bell Canada International ได้ยื่นข้อเสนอขอเข้ามาจัดตั้งบริษัทมหาชนในประเทศไทย ชื่อบริษัท Telestar จำกัด ขึ้นเพื่อดำเนินการสร้างเครือข่ายโทรศัพท์ในระบบ Digital Network และดำเนินการกิจการโทรศัพท์แยกต่างหากจากข่ายงานและกิจการขององค์การโทรศัพท์เพื่อบริการธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ รวมทั้งบริการส่วนราชการด้วย แต่ยังสามารถเรียกติดต่อกับข่ายงานขององค์การโทรศัพท์ได้ด้วย โดยบริษัท Telestar จำกัดจะกำหนดอัตราค่าบริการและเงื่อนไขในการใช้บริการขึ้นเอง ทั้งนี้ในการจัดตั้งบริษัท Telestar จำกัดดังกล่าว บริษัท Bell Canada International ได้เสนอให้องค์การโทรศัพท์ถือหุ้นร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้วมีความเห็นว่า พ.ร.บ.องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะยกเลิกหลักการเดิมที่ให้การดำเนินกิจการโทรศัพท์ในราชอาณาจักรเป็นอำนาจสิทธิขาดของรัฐบาลแต่อย่างใด พระราชบัญญัติฉบับนี้เพียงแต่ต้องการโอนทั้งสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินกิจการโทรศัพท์ในราชอาณาจักรแต่ผู้เดียวของกรมไปรษณีย์โทรเลขมาเป็นขององค์การโทรศัพท์เท่านั้น

ส่วนมาตรา 9(6)⁴⁶ แห่งพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 นั้น เป็นแต่เพียงบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่องค์การโทรศัพท์ในอันที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์การโทรศัพท์ฯ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 6⁴⁷ แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันนี้ซึ่งตามมาตรา 6

⁴⁶ ม.9 เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวในมาตรา 6 ให้องค์การโทรศัพท์มีอำนาจรวมถึง

(6) ร่วมการทำงานหรือสหกับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์แห่งกิจการขององค์การโทรศัพท์รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลใด ๆ

⁴⁷ ม.6 ให้จัดตั้งองค์การขึ้นองค์การหนึ่งเรียกว่า "องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการโทรศัพท์ เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน และดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับกิจการโทรศัพท์และธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่อง ใกล้เคียงกับหรือซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการโทรศัพท์

ดังกล่าว องค์การโทรศัพท์ฯ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดดำเนินการโทรศัพท์โดยตรงแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการอื่นที่ต่อเนื่อง ใกล้เคียงกันหรือซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการโทรศัพท์ได้อีกด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 6 มาตรา 9(6) และมาตรา 16⁴⁸ แห่งพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2497 ประกอบกันแล้วย่อมหมายความว่าในการดำเนินการโทรศัพท์นั้นกฎหมายสงวนไว้ให้เป็นสิทธิและหน้าที่ขององค์การโทรศัพท์ฯ แต่ผู้เดียวเอกชนหรือบุคคลอื่นใดจะมาดำเนินการโทรศัพท์แข่งขันกับองค์การโทรศัพท์ฯ ไม่ได้ แต่ในทางกลับกันในส่วนที่เกี่ยวกับธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่อง ใกล้เคียงกัน หรือซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการโทรศัพท์ เช่น การผลิตหรือจำหน่ายเครื่อง โทรศัพท์ เสาโทรศัพท์ หรือสายโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งกฎหมายมิได้สงวนไว้ให้เป็นอำนาจสิทธิขาดขององค์การโทรศัพท์ฯ นั้น กฎหมายให้อำนาจแก่องค์การโทรศัพท์ฯ ที่จะดำเนินการธุรกิจดังกล่าวได้ โดยองค์การโทรศัพท์ฯ จะดำเนินการธุรกิจดังกล่าวเองก็ได้หรือจะ "ร่วมการงานหรือสมทบกับบุคคลอื่น...รวมทั้งการเข้าเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลใด ๆ" ตามมาตรา 9 (6) ดังกล่าวก็ได้ แต่ต้องเป็นไป "เพื่อประโยชน์แห่งกิจการขององค์การโทรศัพท์"

ในกรณีที่องค์การโทรศัพท์ฯ เห็นสมควรใช้อำนาจตามมาตรา 9 (6) "ร่วมการงานหรือสมทบกับบุคคลอื่น" หรือ "เข้าเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลใด ๆ" ก็มีผลทำให้ "บุคคลอื่น" หรือ "นิติบุคคล" นั้นได้รับสิทธิและหน้าที่ขององค์การโทรศัพท์ฯ ในการดำเนินการโทรศัพท์ในราชอาณาจักรแต่ผู้เดียวไปด้วย เพราะนอกจากจะเป็นคนละนิติบุคคลกันแล้ว กฎหมายยังเจาะจงไว้อย่างชัดเจนว่าสิทธิและหน้าที่ดังกล่าวเป็นขององค์การโทรศัพท์ฯ แต่เพียงผู้เดียว ถ้าหากจะตีความว่าในเมื่อมาตรา 9 (6) แห่งพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2497 ขัดแย้งกับมาตรา 5 และมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์

⁴⁸ มาตรา 16 ให้องค์การโทรศัพท์ได้รับสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ บรรดาที่กฎหมายให้ไว้แก่กรมไปรษณีย์โทรเลข ในส่วนที่ว่าด้วยการโทรศัพท์

พุทธศักราช 2477 และโดยผลของมาตรา 18⁴⁹ แห่งพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2497 มาตรา 8 และมาตรา 6 ย่อมจะไม่มีผลใช้บังคับอีกต่อไปแล้วก็จะเป็นการขัดแย้งกับมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2597 ที่บัญญัติว่า ให้องค์การโทรศัพท์ฯ ได้รับสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ บรรดาที่กฎหมายให้ไว้แก่กรมไปรษณีย์โทรเลข ในส่วนที่ว่าด้วยการโทรศัพท์ และเท่ากับว่ามาตรา 9 (6) และมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันขัดแย้งกันเอง

จากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาตั้งกล่าวจึงเท่ากับเป็นการปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของ เอกชน โดยการเข้าร่วมทุนกับองค์กรของรัฐที่ให้บริการ โทรคมนาคม

2. การตีความ คำว่า "เพื่อใช้เอง" ตาม ม. 7 ของ พ.ร.บ โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477

แนวความคิดการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยวิธีการนี้ ได้แก่กรณี บริษัทรอยเตอร์ซึ่งขออนุญาตให้บริการ Monitor Services

ในช่วงต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530) การสื่อสารแห่งประเทศไทยได้พยายามให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการการสื่อสารแบบ Monitor Services โดยอาศัยการตีความคำว่า "เพื่อใช้เอง" ตามมาตรา 7 ของ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ในความหมายอย่างกว้าง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายทันกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและธุรกิจ โดยถือว่าการใช้เองนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นการใช้เพื่อสื่อสารในกิจการของตน แต่อาจใช้สื่อสารกับบุคคลอื่นเพื่อการส่งเสริมธุรกิจ ในกิจการที่เกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้ใช้ร่วมนั้นจะต้องดำเนินงานในกิจการที่เกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์ร่วมกันและ "มิได้มุ่งจะหาประโยชน์" จากกิจการโทรเลขโดยตรง

⁴⁹ มาตรา 18 วรรค 1 "พระราชบัญญัติโทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 และบรรดาบทบัญญัติที่ได้ออกตามพระราชบัญญัตินั้น ในส่วนที่ว่าด้วยการโทรศัพท์ให้คงบังคับใช้ต่อไป ทั้งนี้ เพียงเท่าที่มี ได้มีความบัญญัติไว้แล้วใน พรบ นี้ และที่มี ได้มีความขัดแย้งหรือขัดกับบทแห่งพรบนี้

แต่คณะกรรมการกฤษฎีกา ได้พิจารณาแล้วไม่เห็นด้วยกับการตีความของการสื่อสารแห่งประเทศไทยโดยเห็นว่าการให้บริการ Monitor Services เป็นบริการโทรเลขประเภทหนึ่ง จึงตกอยู่ในบังคับของ พ.ร.บ โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ 2477 และ คำว่า "เพื่อใช้เอง" เป็นข้อยกเว้นจึงต้องตีความโดยเคร่งครัดเท่านั้น

จากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการปิดโอกาสของเอกชนโดยอาศัย คำว่า "เพื่อใช้เอง" ตาม ม 7 ของ พ.ร.บ โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ 2477

3. ความพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยใช้วิธี BTO (Built , Transfer, Operate)

จากความล้มเหลว ในการพยายามให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในภาคการให้บริการโทรคมนาคมโดยการตีความ พ.ร.บ.ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จึงได้มีการนำวิธีหลีกเลี่ยงและหาช่องว่างของกฎหมาย (by-pass the law) มาใช้ในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเอกชนในภาคการให้บริการโทรคมนาคม

การนำสัญญา BTO เข้ามาใช้นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เอกชนสามารถให้บริการสื่อสารโทรคมนาคมแก่ประชาชนทั่วไปไม่ขัดกับมาตรา 5 ของ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ 2477 ซึ่งเนื้อหาสาระของสัญญา BTO นั้นจะมีลักษณะให้เอกชนผู้ให้บริการโทรคมนาคมรับผิดชอบที่จะติดตั้งทะนุบำรุง เครือข่ายและอุปกรณ์ในนามของรัฐบาล โดยต้องโอนทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการติดตั้งและให้บริการโทรคมนาคมทั้งหมดให้กับรัฐบาลตั้งแต่วันแรกที่เสร็จสมบูรณ์และพร้อมที่จะนำมาใช้ให้บริการ โดยเอกชนผู้โอนทรัพย์สินให้รัฐจะได้รับสิทธิที่จะใช้เครือข่ายเหล่านั้นในการให้บริการแก่ประชาชนโดยทั่วไปในนามของรัฐ และจะให้ค่าตอบแทนแก่รัฐเป็นรายปีตลอดอายุสัมปทาน เช่น สัญญาโครงการโทรศัพท์ 1 ล้านเลขหมายที่องค์การโทรศัพท์ให้สัมปทานกับบริษัท เทเลคอมเอเชียเพื่อให้บริการโทรคมนาคมขั้นพื้นฐานในเขตภูมิภาค

วิธีการดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้โดยองค์การทั้งสองของรัฐที่ให้บริการโทรคมนาคม กล่าวคือ ทั้งองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยและการสื่อสารแห่งประเทศไทย โดยไม่มีใครคำนึงถึงผลบังคับและความสมบูรณ์ของสัญญา BTO ที่เอกชนได้ทำไว้กับองค์การของรัฐดังกล่าวว่าจะมีผลเช่นไร และขัดกับ มาตรา 5 ของ พ.ร.บ โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ 2477 หรือไม่

4. พ.ร.บ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการต่างๆของรัฐ

พ.ศ. 2535

ในปี 2535 รัฐสภาได้ออก พ.ร.บ. ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับ โดย พ.ร.บ. ดังกล่าวจะจำกัดขอบเขตของการตัดสินใจของรัฐวิสาหกิจใด ๆ ในการพิจารณาให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือการตัดสินใจจะกระทำได้เมื่อได้รับการตรวจสอบจากรัฐบาลแล้วเท่านั้น

พ.ร.บ. ดังกล่าวอาจจะ เป็นประโยชน์แก่ประชาชน โดยทั่วไปและเอกชนผู้ที่จะเข้าร่วมกับองค์กรของรัฐในการให้บริการสาธารณะ ในแง่ที่ว่าจะเกิดความยุติธรรมและไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ที่ดำเนินการประมูลหรือเข้าร่วมในการให้บริการกับภาครัฐ แต่ในทางกลับกัน พ.ร.บ. ดังกล่าวก็เป็นอุปสรรคที่เพิ่มระยะเวลาการตัดสินใจในการอนุญาตให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการอันเท่ากับการเพิ่มต้นทุนโดยไม่จำเป็น⁵⁰

5.3 ความเป็นอุปสรรคของระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ โทรคมนาคมต่อการขยายตัวและพัฒนาการของระบบโทรคมนาคมไทย

5.3.1 สภาพปัญหา

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2504 - พ.ศ. 2534 อันเป็นช่วงของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาประเทศทั้ง 6 แผน ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยก็ได้ขยายตัวอย่างไม่หยุดยั้ง จากโครงสร้างของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่รายได้เกิดจากกิจกรรมในสาขาเกษตรกรรมเป็นหลักมาเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีภาคอุตสาหกรรม (manufacturing)

⁵⁰ The Thailand Development Research Institute , Future Directions of the Communications Authority off Thailand , Appendix D : Private Sector Participation in Telecommunication and Postal Service , p. D-5

เป็นแกนนำ⁵¹ จากนโยบายส่งเสริมการส่งออกของรัฐที่ได้เริ่มขึ้นในช่วงปลายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 นั้นทำให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยมีลักษณะเปิดและผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลกมากยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนั้นประเทศไทยยังเป็นประเทศที่ไม่ใหญ่โตมากนักจึงทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่งรวมถึงภาคอุตสาหกรรม การค้า และบริการมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะเศรษฐกิจโลกค่อนข้างมาก⁵²

เศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2533 ได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลเนื่องมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก การขยายตัวดังกล่าวส่งผลต่อระบบการโทรคมนาคม 2 ประการ คือ

- 1) ความต้องการระบบการโทรคมนาคมได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว
- 2) เกิดการขยายตัวของระบบการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจภาคการค้าบริการ

ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็วก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาและความเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมากมาต่อลักษณะทางโครงสร้างของสังคม เช่น การเจริญเติบโตที่ไม่สมดุลระหว่างเมืองและชนบท เกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน เกิดการขาดแคลนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะและปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าระบบของการโทรคมนาคมสามารถมีส่วนเชื่อมประสานความแตกต่างและบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

ความต้องการจากเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมที่มีต่อระบบการโทรคมนาคมนั้นได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้การขยายตัวของระบบโทรคมนาคมในประเทศไทยไม่สามารถสนองตอบความต้องการได้อย่างเพียงพอ ทำให้เกิดผลเสียต่อประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังต่อไปนี้

⁵¹ ไกรยุทธ ธีรตยาสินนท์, แนวทางการปฏิรูปภาคการคลังของรัฐในทศวรรษหน้า, หน้า 4-24

⁵² เศรษฐกิจไทย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์ หน่วยที่ 8-15, หน้า 428

- ทางด้านเศรษฐกิจ การขยายตัวทางเศรษฐกิจต้องหยุดชะงักลงเพราะระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน (infrastructure) ไม่เพียงพอต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ (bottleneck)
- ทางด้านสังคม ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ได้ขยายวงกว้างและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการขาดแคลนระบบการโทรคมนาคมที่เป็นตัวเชื่อมประสานความแตกต่างและบรรเทาปัญหา

จากปัญหาความไม่เพียงพอของระบบการโทรคมนาคมต่อความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม ได้ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นที่จะมีการทบทวนและพิจารณาว่ากฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ในระบบการโทรคมนาคมของไทยในปัจจุบันนั้น ได้ช่วยส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวและการพัฒนาการของระบบโทรคมนาคมหรือไม่อย่างไร

5.3.2 ความเป็นอุปสรรคของกฎหมายต่อการขยายตัวและการพัฒนาการของระบบโทรคมนาคม

จากการศึกษาระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบโทรคมนาคมของไทยนั้น ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางกฎหมายที่เป็นตัวจำกัดและเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการขยายตัวและการพัฒนาการของระบบโทรคมนาคม

ปัญหาที่น่าพิจารณาคือ เหตุใดระบบกฎหมายดังกล่าวถึงเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการขยายตัวและการพัฒนาการของระบบโทรคมนาคมไทยซึ่งอาจจะ เป็น

- แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังระบบกฎหมายดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีของไทยในปัจจุบันหรือไม่
- การจัดลำดับความสำคัญ (priority) ของแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังระบบดังกล่าวในอดีตไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของไทยในปัจจุบันหรือไม่
- หรือทั้งแนวคิดและการจัดลำดับความสำคัญของแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังระบบดังกล่าวไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของไทยในปัจจุบัน

ดังนั้น การศึกษาวิจัยถึงสาเหตุความเป็นอุปสรรคของกฎหมายโทรคมนาคมของประเทศไทยจะดำเนินการศึกษาโดยอิงข้อสมมติฐานข้างต้นเป็นเกณฑ์

ประเด็นแรก แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโทรคมนาคมของไทย แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังกฎหมายดังกล่าวนั้น ล้วนแต่เป็นแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพ

เศรษฐกิจ สังคม และสภาพของเทคโนโลยีในอดีต ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดในเรื่อง รัฐมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการประกอบกิจการสาธารณูปโภค หรือเรื่องการโทรคมนาคมทั้งหมดเป็นบริการพื้นฐานที่ต้องให้กับประชาชนทั่วไปโดยไม่เลือกปฏิบัติ การโทรคมนาคมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ การผูกขาดโดยธรรมชาติ แนวคิดเหล่านี้ย่อมไม่สอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน

แนวความคิดใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตไม่ได้ถูกแทรกเข้าไปในระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโทรคมนาคมเลย ไม่ว่าจะเป็นโดยตัวบทกฎหมายหรือโดยผ่านการตีความจากผู้มีอำนาจวินิจฉัย

การที่แนวความคิดใหม่ ๆ ไม่สามารถถูกแทรกสอดเข้าไปได้นั้นมีสาเหตุที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. โครงสร้างและแนวความคิดพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลังกฎหมายขัดแย้งกับแนวความคิดใหม่ที่มีต่อระบบการสื่อสารโทรคมนาคม เช่น การมองการโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นการค้าบริการอันเป็นแนวคิดใหม่ย่อมขัดแย้งกับแนวคิดเก่าที่พิจารณาว่า การให้บริการการโทรคมนาคมเป็นบริการพื้นฐานที่ให้กับประชาชนทั่วไปโดยไม่มุ่งประสงค์ที่จะหากำไร

2. ผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยตีความยังคงมีทัศนคติ แนวคิด และการมองปัญหาติดติดกับเหตุผลเก่า ๆ ที่มีต่อระบบการโทรคมนาคม เช่น ในขณะที่ปัจจุบันระบบการโทรคมนาคมยังขาดแคลนและองค์กรของรัฐก็ไม่สามารถให้บริการได้อย่างเพียงพอ ผู้มีอำนาจในการวินิจฉัยตีความกลับไม่ยอมตีความกฎหมายไปในแนวทางที่จะส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาประกอบการให้บริการสื่อสารโทรคมนาคม

3. กฎหมายโทรคมนาคมของประเทศไทยยังไม่ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ดังนั้นจึงเป็นการยากที่ผู้มีอำนาจตีความและวินิจฉัยกฎหมายจะพิจารณาถึงปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว ในขณะที่ตัวรัฐก็ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่กฎหมายโทรคมนาคมในฐานะที่เป็นกฎหมายเศรษฐกิจ

4. การขาดความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่สามรถสอบถามได้ของกฎหมาย การขาดสิ่งดังกล่าวทำให้มีการใช้ดุลพินิจในระดับที่สูงมาก อันเป็นผลให้การตัดสินใจต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความคิด ทัศนคติของผู้ตัดสินใจ ทำให้ไม่มีผู้ใดทราบว่าการตัดสินใจจะเป็นเช่นไรจะใช้หลักเกณฑ์

โต และที่สำคัญการตัดสินใจโดยไม่จำเป็นต้องอ้างเหตุผลใด ๆ ประกอบส่งผลทำให้ขาดหลักเกณฑ์ และบรรทัดฐานที่จะนำมาใช้ในอนาคตอีกด้วย

จากข้อบกพร่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโทรคมนาคมทั้ง 4 ประเด็นนั้นนับว่าเป็นแรงผลักดันสำคัญอันหนึ่งที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการสื่อสารโทรคมนาคมของประเทศไทย ประเด็นที่สอง การจัดลำดับความสำคัญ (priority) ในแนวความคิดที่อยู่เบื้องหลังกฎหมาย

หากพิจารณาจากกรอบบรรทัดฐานที่มีในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโทรคมนาคมของประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความใกล้เคียงกับบรรทัดฐานที่เคยใช้กันทั่วไปในกฎหมายโทรคมนาคมของประเทศต่าง ๆ อยู่หลายประเทศ แต่การจัดลำดับความสำคัญของแนวคิดดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีของประเทศไทยในปัจจุบันและในอนาคต เช่น ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องความมั่นคงของรัฐ ลักษณะของบริการสาธารณะ และการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์ทางสังคม ทั้งที่ความสำคัญของบรรทัดฐานต่าง ๆ เหล่านี้ลดลงไปอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันก็ละเลยต่อบรรทัดฐานใหม่ ๆ ดังนั้น หากกล่าวโดยสรุปแล้วการให้ความสำคัญของ บรรทัดฐาน ที่ใช้ในกฎหมายโทรคมนาคมของประเทศไทยไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีของประเทศ การบังคับใช้และตีความหมายจึงออกมาในแนวทางที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบโทรคมนาคมของประเทศตลอดมา

จากการวิเคราะห์ข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่าสาเหตุของความเป็นอุปสรรคของกฎหมายการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยนั้น เกิดจากสาเหตุหลักสำคัญ 2 ประการคือ แนวคิดและลำดับความสำคัญของแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมไม่เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังขาดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมแก่สาธารณะ (public telecommunication law) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมการให้บริการโทรคมนาคมทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน และอื่น ๆ

การขาดกฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาในระบบการโทรคมนาคมมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพของการให้บริการหรืออัตราค่าบริการที่จะติดตามมา ดังนั้นสมควรหรือไม่ที่ประเทศไทยควรมีกฎหมายเกี่ยวกับการให้บริการโทรคมนาคมแก่สาธารณะ

5.4 แนวทางและนโยบายการพัฒนาการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน การให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศมีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย กล่าวคือ การให้บริการถูกผูกขาดโดยองค์กรของรัฐ ซึ่งนำมาสู่การขาดแคลนเงินทุนและข้อจำกัดทางด้านการกักเงินตราต่างประเทศและเป็นสาเหตุหลักที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและลงทุนขยายเครือข่ายการให้บริการโทรคมนาคมเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในแง่คุณภาพหรือปริมาณของการให้บริการ ความไม่สมดุลระหว่างการกระจายการให้บริการโทรคมนาคมระหว่างเขตเมืองและชนบทก็เป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ขัดขวางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ นอกจากนี้ แรงผลักดันจากเวทีระหว่างประเทศก็นับว่าเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่เรียกร้องให้มีการปรับปรุง โครงสร้างและรูปแบบแนวคิดของการควบคุมกำกับดูแลการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย ปัญหาและแรงผลักดันต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายและกรอบแนวคิดในการควบคุมกำกับให้การให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้โดยนัยแล้ว ความสำเร็จหรือล้มเหลวมิใช่จะถูกจำกัดขอบเขตผลกระทบอยู่เพียงแคในภาคการให้บริการโทรคมนาคมเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศไทยด้วย

จากแรงผลักดันและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภาคการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยได้เป็นตัวเร่งเร้าให้รัฐจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบ โครงสร้างและกรอบแนวคิดในการควบคุมกำกับดูแลการให้บริการโทรคมนาคม การตัดสินใจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญหลัก ๆ ที่รัฐจำเป็นต้องพิจารณาตัดสินใจ และการตัดสินใจของรัฐนี้เองจะเกี่ยวข้องและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในกฎหมายที่ควบคุมกำกับดูแลการให้บริการโทรคมนาคมในหลายรูปแบบ ซึ่งแปรผันไปตามลักษณะของการตัดสินใจนั้น ๆ ของรัฐ ประเด็นหลักของการตัดสินใจของรัฐสามารถแสดงให้เห็นได้ตามตารางการตัดสินใจของรัฐดังนี้คือ

การตัดสินใจของรัฐ

กระทำการ	การตัดสินใจ															
1. นโยบายแห่งชาติในภาค การโทรคมนาคม	Y								N							
2. กฎหมายการให้บริการ โทรคมนาคมแก่สาธารณะ	Y				N				Y				N			
3. การแบ่งแยกการกำกับดูแลออกจาก การประกอบการ	Y		N		Y		N		Y		N		Y		N	
4. เปิดให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม นำนโยบายการขนส่งเข้ามาใช้	Y	N	Y	N	Y	N	Y	N	Y	N	Y	N	Y	N	Y	N
5. เปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร ของรัฐที่ให้บริการการโทรคมนาคม	y	n	y	n	y	n	y	n	y	n	y	n	y	n	y	n

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากประเด็นการตัดสินใจของรัฐตามตารางการตัดสินใจของรัฐนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมจึงได้ริเริ่มที่จะจัดทำแนวนโยบายเพื่อจะได้นำมาใช้เป็นกรอบในการวางแผน กำหนดแนวทาง และมาตรการเพื่อพัฒนาการให้บริการโทรคมนาคมต่อไปในอนาคต

แนวนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยในปัจจุบันที่ควรศึกษาถึงรายละเอียดมี 2 ฉบับคือ

1. แผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม ของกระทรวงคมนาคม
2. ร่างนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (IT 2000)

1. แผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม

แผนแม่บทฉบับนี้เป็นแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับกิจการการให้บริการโทรคมนาคมโดยตรงจัดทำโดยกระทรวงคมนาคม และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติแผนแม่บทดังกล่าวเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2538

ประเด็นที่ต้องพึงทำความเข้าใจ เป็นประเด็นแรกคือสถานะภาพและผลของมติคณะรัฐมนตรี มติคณะรัฐมนตรีไม่ใช่กฎหมายที่จะมีผลบังคับใช้กับบุคคลต่างในประเทศ แต่มติคณะรัฐมนตรีจะมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ (norm) ให้แก่ข้าราชการ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหน่วยงานทั้งหลายต้องปฏิบัติตาม เป็นการใช้อำนาจบังคับบัญชา (ในกรณีราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค) หรือเป็นการใช้อำนาจกำกับดูแล (ในกรณีราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ)⁵³ ดังนั้นย่อมหมายความว่า เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติรับรองแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคม หน่วยงานราชการฝ่ายบริหารต้องปฏิบัติตามหากฝ่าฝืนบุคคลที่เป็นราชการหรือบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานนั้นต้องได้รับโทษทางวินัยตามกฎหมายเกี่ยวกับหน่วยงานนั้น ๆ

แผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคมได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนากิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยที่สำคัญไว้ 4 ประการดังนี้คือ

⁵³ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ , เอกสารประกอบคำบรรยายกฎหมายแพ่งและหลักทั่วไป , หน้า 17

1. ให้มีปริมาณโทรศัพท์เพียงพอกับความต้องการของประชาชน และกระจายทั่วถึงทุกชุมชนในระยะเวลาอันรวดเร็ว
2. คุ้มครองผู้บริโภค ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพอยู่ในมาตรฐานสากล และมีอัตราค่าบริการที่เหมาะสม
3. เพิ่มความสามารถในการพัฒนากิจการโทรคมนาคมของประเทศ เพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการโทรคมนาคมในภูมิภาค และอยู่ในสภาพที่แข่งขันกับนานาประเทศได้
4. ส่งเสริมกิจกรรมวิชาการด้านโทรคมนาคมและวางรากฐานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมโทรคมนาคมของไทย

การบรรลุเป้าหมายทั้ง 4 ประการข้างต้นนั้นจะดำเนินการโดยวางอยู่บนพื้นฐานของนโยบายหลัก 3 ข้อ คือ

1. นโยบายการแยกบทบาทระหว่างองค์กรควบคุมกำกับดูแลและผู้ให้บริการ ซึ่งในส่วน of องค์กรกำกับดูแลจะแบ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบออกเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ ภารกิจนโยบายหลักระดับชาติ (telecommunication policy) จะอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม ในขณะที่ภารกิจในการควบคุมกำกับดูแลจะอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการสื่อสารโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสช) ซึ่งจะจัดตั้งขึ้นมาใหม่
2. นโยบายการเปิดเสรีธุรกิจการให้บริการโทรคมนาคม ⁵⁴ ได้วางแนวทางให้องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ซึ่งจะแปรรูปเป็นบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนต่อไป) การสื่อสารแห่งประเทศไทย (ซึ่งจะแปรรูปเป็นบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนต่อไป) และกลุ่มบริษัทเอกชนรายใหม่ ที่ก่อตั้งขึ้นในรูปแบบของการร่วมลงทุนระหว่างผู้ถือหุ้นหลายราย (consortium) อีก 2 ราย ดำเนินการแข่งขันกันเต็มที่ในทุกบริการและทุกพื้นที่ แต่ในระยะ 5 ปีแรกนับจากวันเริ่มเปิดการแข่งขันจะยังคงให้ความคุ้มครองแก่กิจการโทรคมนาคมทางไกลในประเทศขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยและบริการโทรคมนาคมทางไกลระหว่างประเทศของการสื่อสารแห่งประเทศไทยอยู่

⁵⁴ ตามแผนแม่บทการพัฒนากิจการโทรคมนาคมคาดว่านโยบายการแข่งขันเสรีจะเริ่มต้นได้ในปีงบประมาณ 2541

3. นโยบายการแปรรูปองค์การ โทรศัพท์แห่งประเทศไทยและการสื่อสารแห่งประเทศไทย และการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน

2. ร่างนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศไทยในศตวรรษที่ 21

ร่างนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศไทยในศตวรรษที่ 21 นี้ได้กล่าวถึงภารกิจที่รัฐควรจะต้องกระทำ 3 ประการดังนี้คือ ⁵⁵

- 1) การลงทุนในโครงสร้างสารสนเทศ ⁵⁶ เพื่อจุดพลังความสามารถของมนุษย์และพัฒนาคุณภาพโดยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศที่เสมอภาค
- 2) การลงทุนพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ได้แก่การสร้างพลเมืองที่อ่านออกเขียนได้ และการสร้างฐานทรัพยากรมนุษย์ที่มีทักษะเพียงพอทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3) การลงทุนเพื่อการปกครองที่ดี โดยปรับปรุงการให้บริการของรัฐ ด้วยวิธีของข่าวสารสาธารณะอิเล็กทรอนิกส์

โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศจะมีโครงสร้างเครือข่ายการให้บริการโทรศัพท์เป็นแกนหรือกระดูกสันหลัง (back born) ที่เชื่อมทุกส่วนในประเทศเข้าด้วยกัน กระดูกสันหลังโครงสร้างนี้จำเป็นอย่างที่สุดที่จะต้องมีไว้เพื่อทุกคนและเข้าถึงทุกคน

ดังนั้นการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยให้สอดคล้องกับประการการทางธุรกิจของโลกและสอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่และปรับปรุงข้อกำหนด

⁵⁵ ดูร่าง IT 2000 สู่ความเท่าเทียมและมั่นคงของสังคม : ร่างนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศไทยในศตวรรษที่ 21

⁵⁶ โครงสร้างสารสนเทศขั้นพื้นฐานที่ว่านี้ รวมถึงโทรศัพท์ วิทยุติดตามตัว โทรสาร อุปกรณ์สลับสาย สายเคเบิลทองแดงและสายแกนร่วม (coaxial cables) ดาวเทียม สายใยแก้วนำแสง การส่งสัญญาณไมโครเวฟ คอมพิวเตอร์ จานคอมแพคต์ (compact disc) เครื่องกวาดภาพ (scanner) เครื่องอ่านรหัสแบบบาร์โค้ด กล้องถ่ายภาพ โทรทัศน์ จอภาพ รวมถึงอุปกรณ์และเทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ ที่ออกสู่ตลาดตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งซอฟต์แวร์ระบบและซอฟต์แวร์เฉพาะด้านอีกเป็นจำนวนมาก : สำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการสารสนเทศแห่งชาติ : ร่าง IT 2000 นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศไทยในศตวรรษที่ 21 , หน้า 9

เกี่ยวกับอัตราค่าบริการการโทรคมนาคม เพื่อให้ประชาชนทุกระดับสามารถรับภาระได้⁵⁷ โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนเพื่อขยายเครือข่ายการให้บริการจึงเป็นเงื่อนไขประการสำคัญประการหนึ่งที่จะบรรลุเป้าหมายตามร่างนโยบายดังกล่าว

จากนโยบายหลักทั้ง 2 นั้นสามารถสรุปภาพกรอบแนวทางการวางแผนและการพัฒนาการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทยได้ดังนี้คือ

1. รัฐจะดำเนินการจัดทำนโยบายการให้บริการโทรคมนาคมแห่งชาติขึ้นโดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงคมนาคม
2. รัฐจะแบ่งแยกองค์การควบคุมกำกับดูแลออกจากองค์การที่ให้บริการโทรคมนาคม โดยจะจัดตั้งคณะกรรมการการสื่อสารโทรคมนาคม (กสช) และสำนักงานเลขาธิการ กสช ขึ้นเป็นหน่วยงานอิสระ และมีฐานะไม่ใช่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ภายใต้การกำกับของกระทรวงคมนาคม
3. รัฐจะเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนโดยจะเน้นการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการให้บริการโทรคมนาคมแข่งขันกับภาครัฐได้ และจะนำนโยบายการแข่งขันในทุกบริการและทุกพื้นที่เข้ามาใช้ในภาคการให้บริการโทรคมนาคม
4. รัฐจะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรของรัฐที่ดำเนินการให้บริการโทรคมนาคมอยู่ในปัจจุบัน โดยแปรรูปให้เป็นบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนต่อไป
5. รัฐจะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการโทรคมนาคมของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมใหม่ที่เกิดขึ้นตามแนวทางการพัฒนาที่ได้วางไว้

⁵⁷ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้แก่ เป้าหมายการบรรลุการให้บริการอย่างทั่วถึง (Universal service) ที่พิจารณาสิทธิในการเข้าถึงเครือข่าย (right to access) และสิทธิในการใช้บริการ (right to use)

ประเด็นนำคิดประการสำคัญของการจัดทำนโยบายทั้งสองได้แก่ นโยบายทั้งสองจะไม่กล่าวถึงการบัญญัติกฎหมายการให้บริการ โทรคมนาคมของประเทศไทยที่มีบทบัญญัติในภาคสารบัญญัติ ซึ่งเป็นกลไกหลักในการควบคุมกำกับดูแลการให้บริการ โทรคมนาคมทั้งระบบ และเป็นกฎหมายที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้เล่นฝ่ายต่าง ในภาคการให้บริการ โทรคมนาคมไว้อย่างชัดเจน แต่จะเน้นถึงการยกวางกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการการสื่อสาร โทรคมนาคมแห่งชาติเป็นสำคัญ ทั้ง ๆ ที่องค์กรควบคุมกำกับดูแลเป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของระบบการควบคุมกำกับดูแลเท่านั้น นอกจากนี้ การจัดทำนโยบายทั้งสองของรัฐยังขาดการสร้างประสานความร่วมมือกัน เพราะเป็นนโยบายที่จัดทำคนละหน่วยงาน ทั้งที่นโยบาย โทรคมนาคมเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งที่สำคัญของนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นรัฐควรจะคำนึงถึงการประสานความร่วมมือในประเด็นนี้ให้มากยิ่งขึ้นด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย